

=====
Rabobank disclaimer: <http://www.rabobank.nl/disclaimer>

9 april 2020

Geachte heer Bond,

De huidige Corona crisis raakt alle sectoren in de Nederlandse economie. De sierteeltsector is hierbij bovengemiddeld hard geraakt. U maakt zich namens de sector met behulp van haar brancheorganisaties sterk voor een steunpakket voor de sierteelt ondernemers. Met deze brief willen wij u laten weten dit verzoek om een steunpakket van harte te steunen. De banken maken zich grote zorgen over de sierteeltsector en blijven zich maximaal inzetten om sierteeltondernemers zoveel mogelijk door deze tijden te helpen. De ongemakkelijke waarheid is dat niet alle ondernemers te redden zullen zijn. De banken zijn positief over de steunmaatregelen die het kabinet tot nog toe genomen heeft. Maar stellen ook vast dat meer nodig is. Wij denken dat de sector gebaat zal zijn bij steun voor omzetzerving. Op deze manier kan de sector door met het investeren in een duurzame toekomst, en kan het haar internationale concurrentiepositie behouden, haar toegevoegde waarde aan de economie beter continueren, zorgen voor verfrissende nieuwe opvolgers, en de werkgelegenheid enigszins behouden die voor de Nederlandse economie belangrijk is.

Banken zien dat sierteeltsector hard getroffen wordt

Banken steunen uw verzoek om een steunpakket van het kabinet van harte. Wij zien dat de sierteelt sector door de crisis bovengemiddeld geraakt is, waardoor bij veel ondernemingen et continuïteitsperspectief onder druk staat c.q. zonder verdere ondersteuning zij geen bestaansrecht meer hebben. Het jaarlijkse rendement dat normaal gesproken voor een belangrijk deel in de maanden maart t/m mei wordt gerealiseerd gaat verloren. Als gevolg van het seizoen patroon kan het in het voorjaar geleden omzetverlies i.c.m. doorlopende vaste en variabele kosten niet worden goedge maakt in de rest van het jaar. De sector is blij als men onder normale omstandigheden in de tweede helft van het jaar break even kan exploiteren. Ca. 80% van de productie is bestemd voor de export.

De banken erkennen dat de sector van belang is voor de Nederlandse economie. In de gehele sierteeltketen zijn 7500 bedrijven actief (waarvan 7000 familiebedrijven). De productiewaarde bedroeg in 2019 EUR 7,1 miljard euro met een exportwaarde van EUR 9,2 miljard euro dit jaar werd voor EUR 94,5 miljard aan landbouwgoederen geëxporteerd¹.

Rekening houdend met alleen al het in maart geleden omzetverlies komt hoogstwaarschijnlijk 30-35% van de ondernemers in een positie dat het continuïteitsperspectief zwaar onder druk staat of zelfs helemaal weg valt. Verwachting is dat zij niet zullen overleven als er geen aanvullende compensatie komt voor geleden en nog te lijden omzetverlies. Dit zal het gehele ecosysteem van de keten als een kettingreactie raken: dit komt neer op zo'n 2500 bedrijven (teelt, veredeling, handel en dienstverlening) en 50.000 mensen die werkloos kunnen worden.

De huidige aanpak van het kabinet is goed maar niet voldoende voor een duurzame toekomst.

Gebruik van overbruggingsleningen met behulp van BL-C en mogelijk de GO-C (is nog under construction) zijn onvoldoende voor een duurzame toekomst van de sector.

Wij zijn heel blij met de mogelijkheden die de overheid tot nog toe heeft geboden om ondernemers op korte termijn te helpen met het verminderen van hun acute liquiditeitsproblemen. De BL-C is daar een heel mooi instrument voor.

Op dit moment wordt er al gebruik gemaakt van overbruggingsleningen onder de BL-C. Echter deze hebben een aanzienlijke lastenverzwaring tot gevolg. Wij zien nu aankomen dat veel sierteeltbedrijven niet in staat zullen zijn om de komende jaren de leningen onder deze BL-C af te lossen als gevolg van het feit dat het hier om een

---

¹ Bron: WUR Agrimatie

kapitaalsintensieve sector gaat met dunne marges. Een extra lastenverzwaring uit hoofde van extra leningen zet de sector verder onder druk met als nadelig gevolgen:

- De bedrijven worden nog steeds verzwwaard met een extra schuldenlast in een sector die relatief zwaar is gefinancierd. Veel ondernemers zullen dit als een loden last ervaren en toch besluiten om vervroegd te stoppen met hun bedrijf. Met als gevolg dat er veel bedrijven op de markt komen met weer als gevolg een fors dalende marktwaarde waardoor de vermogens- en zekerheidsposities enorm worden verzwakt en veel bedrijven verder niet meer financierbaar zijn. De hele bodem zakt weg zoals ook gebeurde tijdens de financiële crisis van 2009 tot en met 2014, echter nu nog een gradatie erger, omdat de verliezen/tekorten vele malen groter zijn dan toen.
- Verder verwachten we dat ondernemers ervoor kiezen zich te laten failleren, schulden saneren en door te starten met een lagere schuld. Dit zorgt ervoor dat overheidskapitaal vernietigd wordt en daardoor de regeling zijn doelmatigheid mist.
- Door de lastenverzwaring, m.n. de aflossingsdruk, zal er de komende jaren nauwelijks tot geen ruimte zijn om te investeren in:
- Reguliere noodzakelijke vervangingen. Het kassenbestand veroudert met als nadelig effect concurrentieverslechtering internationaal.
- Ondernemers zullen zich eerst richten op het verbeteren van hun schuldenpositie waardoor er geen ruimte blijft voor innovaties en verduurzaming in het kader van het klimaatakkoord.
- De verhoging van de schuldenlast heeft een negatief effect op opvolging/bedrijfsovernames. Overnames worden vanuit rationale (financiële haalbaarheid) en emotionele overwegingen geblokkeerd. Hierdoor is de komende jaren nauwelijks tot geen broodnodige instroom van jong en veelal creatief en innovatief elan. Op dit moment is voldoende opvolging al een zorgpunt is.
- Banken zullen minder kunnen financieren doordat de extra lening van de overheid ook als schuld meetelt. Dit zet de sector de komende jaren financieel op slot.
- Tenslotte merken wij op dat de NOW-regeling enerzijds tegemoetkoming biedt, maar anderzijds door enkele cruciale punten (aanwezigheid flexkrachten, seizoen etc.) onvoldoende steun biedt voor de sierteelt.

Wat doen banken?

De banken zullen de ondernemers met toekomstperspectief zoveel mogelijk assisteren in deze moeilijke tijden. Daarnaast zullen zij met hun kennis en netwerk zowel de ondernemers als de brancheorganisaties ondersteunen bij de toekomstige strategie van de sector om de Corona crisis te kunnen doorstaan en om gezamenlijk aan een toekomstbestendige sector te bouwen.

Op basis van bovenstaande genoemde redenen zijn wij van mening dat de sector gebaat is bij een ondersteuning van de omzetsderving, welke nodig is om de sector niet alleen op korte termijn, maar ook op middellange termijn te steunen. Op deze manier kan de sector door met het investeren in een duurzame toekomst, kan het haar internationale concurrentiepositie, toegevoegde waarde aan de economie, verfrissend nieuwe opvolgers, en de werkgelegenheid enigszins behouden welke voor de Nederlandse economie belangrijk zijn.

Met vriendelijke groeten,

ABN Amro

ING

Rabobank

10.2.e

[Redacted signature line]

[Redacted signature line]

[Redacted signature line]

[Redacted signature line]

[Redacted signature line]

[Redacted signature line]